

K99 Mo i Rana - Moholmen

Beliggenhet

Mo i Rana ligger innerst i Ranafjorden, like sør for utløpet av Ranaelva. Kulturmiljøet Moholmen ligger på et lite nes som stikker ut i fjorden vest for sentrum.

Nasjonal interesse

Kulturmiljøet er av nasjonal interesse på grunn av sin betydning som en viktig handels- og industriby i Nordland, noe som vises gjennom det godt bevarte bygningsmiljøet. Kulturmiljøet Moholmen representerer Mos historiske utvikling fra 1700-tallet, som sted hvor kirkestuer ble reist, til handelssentrum med dampskipskai fra 1860 og frem til andre verdenskrig.

Beskrivelse

I 1860 fikk handelsmann Lars Meyer kongelig bevilling til å drive landhandel på Mo og utviklingen til dagens by startet. Veier over fjellet og langs sjøen i regionen ble bygget av staten og på 1870-tallet hadde Mo befestet sin sentrale stilling i distriktet. Meyer og hans etterkommere har hatt stor betydning for utviklingen av handelsstedet til langt inne på 1900-tallet. Moholmen ble Meyer-familiens handelsområde mens deres residens lå noen hundre meter innenfor på land.

Bygningene på Moholmen ligger langs to gater, Kaigata og Moholmen, og er oppført i 1 til 2 etasjer med hager. Noen er i dag omgjort til naust eller bu, andre er på- og tilbygde naust som benyttes til bolig. I tillegg er det selvsagt tradisjonelle bolighus, noen i sveitserstil, og et par mer moderne boliger. Den lille holmen har fått stå med sine selvgrodde bygninger og gater selv om industri og jernbane har kommet nær. Moholmen oppleves som liten øy av tidligere tider mellom jernbane, industri og hav og forteller en del av historien om hvordan Mo har utviklet seg.

Faglige råd for forvaltning

Generelle råd

De etterfølgende faglige rådene skal bidra til å ivareta kulturhistoriske og arkitektoniske verdier i forvaltningen av kulturmiljøet i NB!-registeret.

Verneverdiene forutsettes ivaretatt av kommunen i deres plan- og byggesaksbehandling. Dette gjelder både hensyn til viktige enkeltbygg, kulturminner, grøntområder og kulturlag innenfor kulturmiljøet samt landskapsrelaterte og strukturelle sammenhenger.

Landskapsnivå

- Utbygging og utfylling av sjø- og havneområder som visuelt og funksjonelt skiller den historiske byen fra sjøen skal unngås.
- Gateløp som er åpne mot sjøen skal ikke lukkes igjen.
- Innen kulturmiljøet skal terreng og vegetasjon bevares, og eksisterende naturtyper skal ivaretas.
- Tak skal vurderes som del av byens taklandskap og behandles som en del av tiltakets samlede arkitektoniske uttrykk. Ved eventuelle nybygg og ombygginger skal tekniske anlegg, som heisoppbygg og ventilasjonsanlegg m.m., integreres i den arkitektoniske utformingen.
- Ethvert tiltak innenfor kulturmiljøet skal ha gode visuelle kvaliteter både i seg selv, i forhold til tiltakets funksjon, og dets bygde og naturlige omgivelser og plassering.

Kulturmiljønivå

- Ved brann eller annen uopprettelig skade bør ny bebyggelse gjenoppbygges som rekonstruksjoner på dokumentert grunnlag.
- I tilstøtende randområder skal nye tiltak ikke redusere opplevelses- eller bruksverdien knyttet til det historiske bymiljøet.
- Utfylling av tomtearealer anses som uheldig tiltak som svekker lesbarheten og opplevelsen av det historiske bebyggelsesmønsteret.
- I kulturmiljøet skal historiske bygningshøyder og gesimshøyder være førende for eventuelle nybygg. Den historiske bebyggelsens karakteristiske volum med skala og proporsjoner, samt plassering av bygninger skal videreføres ved nye tiltak.
- Gater og smug skal ikke bygges igjen da dette vil forringe kulturmiljøets historiske karakter og lesbarhet.
- Bebyggelsesmønsteret, torgene, og gatestrukturen er en viktig del av kulturmiljøets historie og skal bevares og videreføres.

Objektnivå

- Ved vedlikehold og utbedring skal kulturhistoriske og arkitektoniske verdier som knytter seg til de historiske byggenes detaljer bevares, derav material- og fargebruk, dør- og vindusutforming og øvrige bygningsdetaljer. Originale bygningsdeler skal bevares, dersom disse er tapt skal de rekonstrueres etter historiske forbilder.
- Riving av trehus skal unngås.
- Stedegen byggeskikk og håndverkstradisjon skal opprettholdes og videreføres ved eventuelle nye tiltak, herunder endringer, til-, på- og nybygg. Ved eventuell oppføring av tilbygg skal tilpasses eksisterende bebyggelse og underordnes denne.
- Der det er gjennomført uheldige tiltak som har svekket kulturmiljøets egenart bør det gjennomføres byreparasjon i form av tilbakeføring og gjenoppbygging som viderefører den lokale byggeskikken.
- Den historiske fargepaletten skal videreføres, eventuelt tilbakeføres på dokumentert grunnlag.

Elementnivå

- Eksisterende gatebelegg, gatemøblering og elementer som er karakteristiske for kulturmiljøet skal bevares eller tilbakeføres. Utbedring skal skje ved bruk av tradisjonelle materialer og teknikker.
- Nytt gatebelegg, gatemøblering og elementer som innføres i kulturmiljøet skal utformes i henhold til historisk forbilde som samsvarer med kulturmiljøets stedegne karakter.
- Tekniske innretninger, herunder også skilt og reklame, skal gis en diskret utforming og ha en plassering, materialbruk og fargevalg som harmonerer med kulturmiljøets karakter.
- Eksisterende logoer og skilt av kulturhistorisk betydning skal sikres. Nye skilt skal utformes med utgangspunkt i kulturmiljøets historie.
- Eksisterende trapper, forstøtningsmurer, hageanlegg, gangveier og andre konstruksjoner som er karakteristiske for kulturmiljøet skal bevares eller tilbakeføres. Utbedring skal skje ved bruk av tradisjonelle materialer og teknikker.
- Hageareal og verdifulle trær skal bevares.